

FORBYD ATOMVÅBEN ER LÆREN FRA HIROSHIMA

Tale af Tue Magnussen 6. august 2023

6. august 1945 sprængte USA den første atombombe i Hiroshima. Det er 78 år siden.

3 dage efter sprængte de også én over Nagasaki – begge med katastrofal effekt. Mellem 150.000 og 250.000 var døde 4 måneder efter sprængningerne.

Enorme skader fulgte i form af deformerede børn og meget alvorlige miljøødelæggelser.

Siden 1945 er der foretaget mere end 2000 prøvesprængninger.

I dag har Rusland, USA, England, Frankrig og Kina, Indien, Pakistan, Israel og Nordkorea atomvåben. Verdens ni atommagter råder tilsammen over ikke færre end 12.512 atomsprænghoveder – nok til at ødelægge alle større byer og gøre kloden ubeboelig på grund af den radioaktive stråling.

Efter Ruslands folkeretsstridige angreb på Ukraine i februar 2022 er faren for en atomkrig i dag større end under Den Kolde Krig. Forholdet mellem verdens to største atommagter, USA og Rusland, er mildt sagt bekymrende.

Atomvåben er i uhyggelig grad igen blevet en trussel.

Som verdens to største atommagter har Rusland og USA et særligt ansvar for at nedruste. Et ansvar, de på ingen måde har levet – eller lever – op til.

Hovedparten af de eksisterende atomvåbenaftaler er enten opsagt eller udløbet. I de seneste ti år er nedrustningen praktisk talt stagneret, og de største atomvåbenmagter investerer igen i modernisering af atomvåben.

Behovet for en global nedrustning af kernevåben er udtalt. USA og Ruslands svigt nødvendiggør, at ikke-atomvåbenstater – heriblandt Danmark – gør en aktiv indsats for at sikre fortsat fokus på nedrustning.

Den nye, usikre og uforudsigelige verden med en større risiko for konfrontation mellem atommagterne får – besynderligt nok – ikke den danske regering til at italesætte truslen fra atomvåben eller forholde sig til FN's traktat om forbud mod atomvåben i den nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi.

Regeringens sikkerhedsstrategi fra maj måned er rungende tavs om såvel atomvåben som nedrustning.

Den 7. juli i 2017 vedtog 122 lande – to tredjedele af FN's medlemslande – en ny banebrydende FN-traktat om forbud mod atomvåben. Desværre boykottede atomvåbenmagterne og NATO.

Traktaten stigmatiserer og forbyder al udvikling, test, afprøvning, produktion, lagring, overførsel, brug eller trussel om brug af atomvåben. Traktaten trådte i kraft i 2021 og udfylder dermed et stort hul i Folkeretten.

Traktaten er tillige et udtryk for den internationalt udbredte skuffelse og frustration over den manglende nedrustning trods ikke-spredningsaftalen (NPT) fra 1970.

Mange ikke-atomvåbenstater finder, at atomvåbenstaterne ikke har levet op til NPT-traktatens grundlæggende krav om at arbejde for generel og komplet nedrustning.

Det kom senest til udtryk for et år siden. Ganske som på de tidligere NPT-konferencer udeblev et gennembrud. Det lykkedes ikke engang at få vedtaget et slutdokument.

Modsat lykkedes det ved forbudstraktatens første konference i Wien i juni 2022 at tage de første skridt mod en køreplan for en atomvåbenfri verden. Desværre undlod Danmark at udnytte muligheden for at deltage som observatør på konferencen.

Det er yderst beklageligt, at Danmark ikke er blandt de 92 lande, der har underskrevet, eller blandt de 68 lande, der indtil nu har ratificeret FN's forbudstraktat.

Traktaten har kun fået yderst beskeden opmærksomhed i Danmark. Det skyldes formentlig, at Danmark hverken deltog i forhandlingerne om traktatens tilblivelse eller vedtagelse for seks år siden.

Det er beskæmmende, at SVM-regeringens nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi helt har glemt at forholde sig til FN-traktaten og et forbud mod atomvåben.

Sådan et forbud burde på baggrund af den geopolitiske virkelighed – især efter Ruslands folkeretsstridige og aggressive invasion i Ukraine – få høj prioritet i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

FN's generalsekretær, António Guterres, har advaret om, at verden kun er én misforståelse fra atomar udslettelse, og at der skal skub i nedrustningen internationalt.

Der er derfor god grund til, at regeringen og Folketinget følger opfordringen fra FN og snarest tager skridt mod dansk ratifikation af FN's traktat om forbud mod atomvåben.

En bred debat om atomvåben og nedrustning er tiltrængt såvel i offentligheden som i Folketinget.

Desværre har FN's traktat om forbud mod atomvåben i Danmark foreløbigt kun fået opbakning fra relativt få civilsamfundsorganisationer – heriblandt FN-forbundet, Mellempolkeligt Samvirke, Enhedslisten og NEJ til Oprustning – JA til Bæredygtig Sikkerhedspolitik – som har opfordret til en dansk tilslutning.

Forbudstraktaten giver FN's medlemslande – uanset om de har underskrevet eller ratificeret traktaten eller ej – mulighed for at følge med i udrulningen af traktaten ved at deltage som observatører, når landene bag den mødes.

Selv om en deltagelse som observatør vil kunne forstærke en dansk position – især over for det globale syd – i forbindelse med det danske kandidatur til en plads i FN's Sikkerhedsråd, har Danmark hidtil undladt at bruge muligheden for en observatørplads.

En række NATO-lande, for eksempel Norge, Tyskland, Holland og Belgien har – modsat Danmark – allerede deltaget i møder om forbudstraktaten, senest i Wien i juni sidste år. Næste gang bliver i New York i november. Her bør Danmarks stol ikke stå tom.

Læren fra Hiroshima og Nagasaki er at få forbudt atomvåben. Derfor er det en vigtig opgave for fredsbevægelsen at arbejde for dansk tilslutning til FN's traktat mod atomvåben og at Danmark deltager på den kommende konference i New York.